

Om projekt

'NARKOEN UD AF BYEN'

På baggrund af en regeringsbeslutning om at forstærke det fælles ansvar for stofmisbrug, blev der i oktober 2003 udført en større handlingsplan mod narkotikamisbrug: 'Kampen mod narko'. Handlingsplanen omfatter en række initiativer, der tilsammen skal fastholde og udbygge indsatsen overfor narkotikamisbruget, ved at hindre tilgangen af nye stofmisbrugere, hjælpe nuværende stofmisbrugere og sætte hårdt ind overfor den narkorelaterede kriminalitet. Det største forebyggende initiativ i denne handlingsplan var det 3-årige udviklingsprojekt 'Narkoen ud af byen.' Der blev i satspuljeaftalen for 2004 og finanslov 2004 afsat 20,8 mio. kr. til projektet - heraf 15 mio. kr. til 14 modelkommuner, (hvoraf 1 million var til en fælles udviklingspulje til modelkommunerne), og 5,8 mio. kr. til Sundhedsstyrelsens arbejde med projektet. Projektet havde til formål at nedsætte tilgængeligheden af illegale stoffer, nedsætte antallet af unge som eksperimenterer med stoffer og nedsætte de problemer, som knytter sig hertil. Desuden var det hensigten at udvikle en tværgående, koordineret og målrettet forebyggelsesindsats i de 14 udvalgte kommuner. Fra efteråret 2004 til april 2007 arbejdede de 14 modelkommuner med rusmiddelforebyggelse i de miljøer, hvor unge færdes: i grundskolen, på ungdomsuddannelserne, i fritids- og foreningslivet, i festmiljøet og i særlige boligområder. Afslutningen på modelkommuneprojektet 'Narkoen ud af byen' blev markeret med en konference d. 28. marts 2007, hvor resultater fra evalueringen af projektet og praktiske erfaringer fra de 14 modelkommuner blev præsenteret. Læs mere om projektet på Sundhedsstyrelsens hjemmeside www.sst.dk under 'Forebyggelse' samt linket til projekt-hjemmesiden. Den følgende artikel af Flemming Balvig og Lars Holmberg bygger bl.a. på den evalueringsrapport Sundhedsstyrelsen udgav i april 2007: 'Evaluering af modelkommuneprojektet Narkoen ud af byen'.

RED.

Kom 'NARKOEN UD AF BYEN' ?

Resultaterne fra projekt 'Narkoen ud af byen' er af opdragsgivere og deltagere blevet fremstillet som en succes – men spørgsmålet er, om evalueringen af projektet overhovedet giver grundlag for nogen form for optimisme?

AF FLEMING BALVIG OG LARS HOLMBERG

I oktober 2003 fremlagde regeringen en handlingsplan mod narkotikamisbrug, 'Kampen mod narko – handlingsplan mod narkotikamisbrug' (Regeringen, 2003). I forebyggelsesdelen af denne plan hedder det bl.a. (s. 13):

'De skitserede hovedproblemer og risikofaktorer taler sammen med de hidtidige erfaringer med narkotikaforebyggelse for, at forebyggelsesindsatsen skal være bredspektret, dvs. omfattende rusmidler bredt, og at den skal være målrettet normer og adfærd. Indsatsen skal med henblik på at fremme en dialog med de unge være forankret i lokalsamfundet, hvor de forskellige tiltag skal være koordineret.'

Det konstateres videre, at det allerede i dag – som det bør være – er

den lokale indsats, der er bærende i narkotikaforebyggelsen, men at der er meget store forskelle på, hvordan opgaven løses, herunder hvilke ressourcer med hensyn til organisation, viden, personale og økonomi, der er til rådighed lokalt. Det understreges, at det afgørende for indsatsens gennemslagskraft er, at den er synlig, vedvarende og koordineret. SSP-samarbejdet fremhæves som det aktuelt væsentligste bidrag til en organiseret og koordineret indsats, hvortil de øvrige lokale aktører bidrager mere eller mindre aktivt.

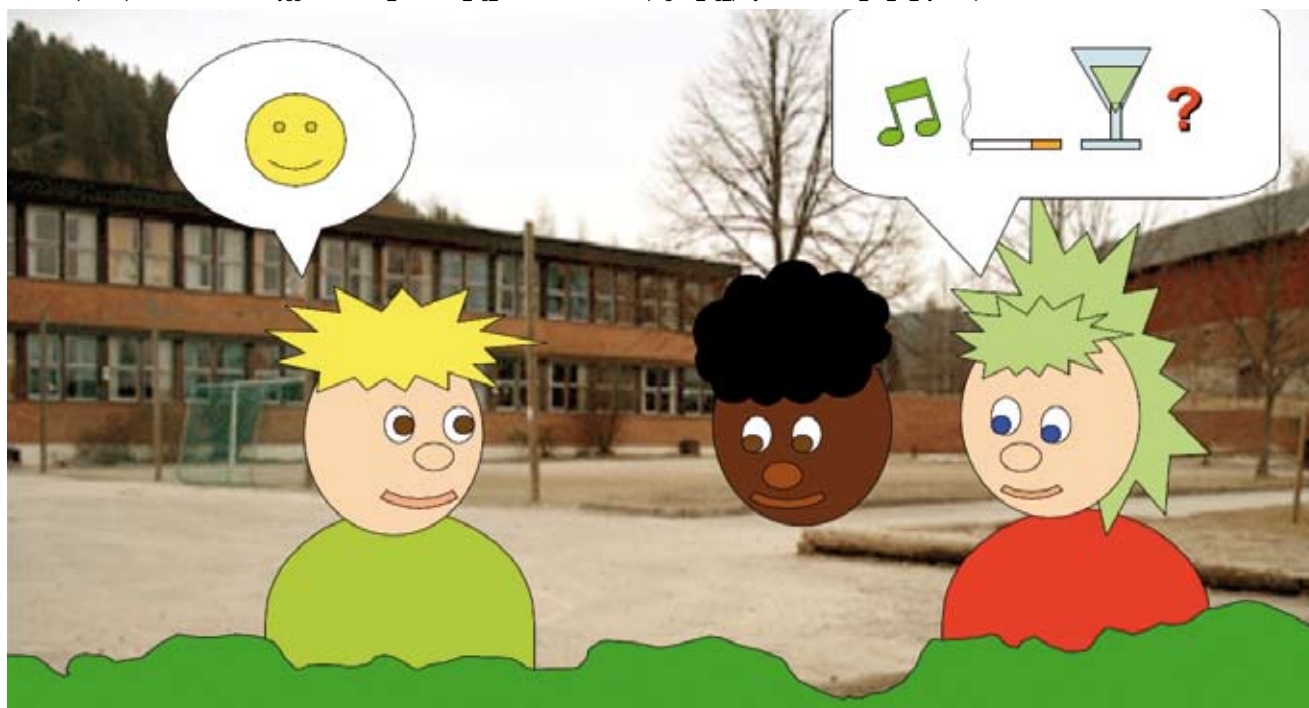
Modelkommuneprojektet

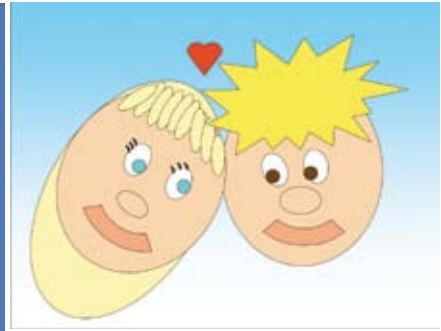
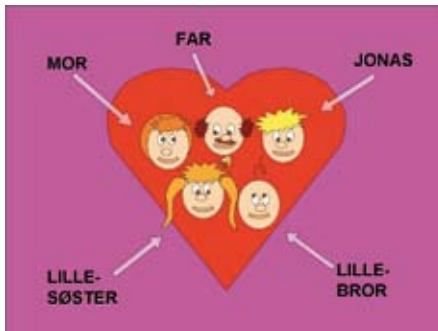
På basis af disse overvejelser tilkendegives det i handlingsplanen, at regeringen vil søge og yde støtte til et målrettet samarbejde med én kommune i hvert amt (s. 14): 'Sam-

arbejdet skal finde sted inden for rammerne af et treårigt modelkommuneprojekt 'Narkoen ud af byen'. Målet med projektet beskrives på følgende måde (s. 14):

'Modelkommuneprojektets overordnede *målsætning* er gennem en lokalt forankret og koordineret, særlig indsats markant at nedbringe udbredelsen af narkotika i lokalsamfundet. Modelkommuneprojektets mere specifikke mål er at opnå en væsentlig begrænsning i tilgængeligheden af narkotika og i antallet af unge, der prøver og misbruger narkotika, samt at nedsætte antallet af akutte skadevirkninger såsom forgiftninger, stofudløste psykoser og vold markant, at sikre tidlig indsats til unge på vej ud i misbrug og at sikre en særlig forebyggende indsats over for børn i misbrugsfamilier.'

illustrationer til denne artikel er uddrag fra tegnefilmen 'Der sker jo ikke noget' af: Majken Møller Rasmussen & Tenna Buus Rasmussen, 8. a – Løgstrup Skole. Filmen blev lavet i en Projektuge om euforiserende stoffer 2. okt. – 5. okt. 2006 i forbindelse med kampagnen 'Narkoen ud af byen'. Se filmen på: http://www.sst.dk/Forebyggelse/Alkohol_narkotika_og_tobak/Narkotika/Kampagner_og_projekter/Narkoen_ud_af_byen.aspx

Deprimære indsatsområder fremhæves som værende forældrene, grundskolen, ungdomsuddannelserne, foreningslivet, festmiljøet, demisbrugsruede unge og deres familier samt misbrugsfamiliernes børn og de udsatte lokale miljøer. Det understreges, at indsatserne skal være centralt ledet og koordineret.

Sundhedsstyrelsen, der fik til opgave at varetage formandskabet for projektet og fungere som sekretariat, udarbejdede – i overensstemmelse med kravene i regeringens handlingsplan – en vejledning til de deltagende 14 kommuner i 'Narkoen ud af byen' (NUB)¹. I vejledningen gives en kort beskrivelse af, hvilke principper det kan anbefales at arbejde efter i den narkotikaforebyggende indsats: 'Anbefalingerne bygger så vidt muligt på den aktuelle, forskningsbaserede viden om effektive metoder.' (Vejledning for modelkommunerne i NARKOEN UD AF BYEN, Sundhedsstyrelsen, maj 2005, s. 3).

Ved den egentlige igangsætning af projektet i november 2004 præsenterede indenrigs- og sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen projektet som det hidtil største forebyggelsesprojekt i Danmark,² og der blev afsat godt 20 millioner kr. til formålet.³

Som et vigtigt led i projektet iværksattes en evaluering, som dels har skullet vurdere implementeringen af projektet i modelkommunerne (procesevaluering), dels vurdere virkningerne (effektevaluering), herunder ikke mindst tilgængelighed af stoffer samt unges forbrug af narkotika før og efter den forebyggende indsats.

Hovedresultaterne

Projektet er nu afsluttet, og resultaterne blev præsenteret ved en stor konference afholdt af Sundhedsstyrelsen den 28. marts 2007 for repræsentanter for de deltagende kommuner samt andre fagligt interesserede ('Afslutning for modelkommuneprojekt NARKOEN UD AF BYEN, 28. marts 2007 i Dansk Design Center', Sundhedsstyrelsen).

I sin tale på konferencen understregede sundhedsministeren, at det narkotikafrie samfund er en utopi, men han fremhævede samtidig, at det alligevel nytter noget at gøre en indsats:

'Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg har haft store forventninger til modelkommuneprojektet – ikke mindst fordi vi har at gøre med et projekt, hvor man med god ret kan tale om, at vi har løftet i samlet flok. Sundhedsstyrelsen har sammen med modelkommunerne i de sidste tre år arbejdet med at udvikle metoder og nye materialer til brug for den forebyggende indsats, og arbejdet er foregået på tværs af alle de miljøer, hvor de unge færdes, og hvor deres brug af rusmidler har sit udspring. Det er derfor meget opmuntrende at kunne konstatere, at indsatsen har båret frugt. Projektet er langt hen ad vejen lykkedes. Der er skabt en mærkbar holdningsændring hos de unge. Eksempelvis er antallet af unge, som angiver, at de har prøvet hash og andre stoffer, faldet i samtlige af de medvirkende modelkommuner. Resultaterne viser, at når alle gode kræfter slår sig sammen, så virker indsatsen.' (Ministerens tale ved Sundhedsstyrelsens konference 'Narkoen ud af byen' den 28. marts 2007, Internationalt kontor, Inden-

rigs- og Sundhedsministeriet).

På konferencen fremlagdes hovedresultaterne i en lille rapport: 'Udvalgte resultater fra evalueringen af modelkommuneprojekt 'Narkoen ud af byen' 2004-2007 (Sundhedsstyrelsen, marts 2007). Det angives, at den evaluering, der beskrives heri, er udarbejdet for Sundhedsstyrelsen af konsulentfirmaet MUUSMANN Research & Consulting. Evalueringen konkluderer, at alle de deltagende kommuner i projektperioden har arbejdet med narkoforebyggelse inden for mindst to miljøer/forebyggelsesmiljøer. Alle har inddraget mindst en af de anbefalede forebyggelsesmetoder i arbejdet, og næsten alle har etableret et samarbejde omkring narkoforebyggelse. Kun én af de deltagende kommuner har ikke levet op til kravet/forventningen om at udarbejde en plan for rusmidelforebyggelse efter endt projektperiode, og alle kommuner har i en eller anden grad oplevet forbedring af narkosituationen blandt nøglepersoner i kommunen.

Kommunerne synes altså i væsentlig grad at have levet op til de krav og forventninger, der var blevet formuleret til dem af Sundhedsstyrelsen/Regeringen. Tiltagene er blevet gennemført – men hvad med de overordnede mål? Er de blevet opnået? Her konkluderes det, at 11 kommuner delvist har levet op til målet om at reducere stoffernes tilgængelighed, mens dette ikke er tilfældet for 3 af dem. 11 af kommunerne har ifølge evalueringen fuldt ud opfyldt målet om et fald i de unges brug af stoffer inden for den 2½-årige projektperiode, mens

JA, ALT ER
FAKTISK GODT I
JONAS' LIV...

de resterende 3 delvist har levet op til denne målsætning. Det fremhæves i evalueringen, at der samlet set for de 14 kommuner er sket et fald i de unges – de 15-20-åriges – brug af stoffer, især hash (s. 3):

'I 2005 havde 35 % af de unge prøvet hash eller andre stoffer nogensinde – mens 30 % svarede ja til dette spørgsmål i 2006.'

Den store satsning har tilsyneladende virket, som man havde håbet på, og de mange penge har været givet godt ud. Det er også dette billede, der er blevet tegnet udadtil, idet man på konferencedagen kunne se projektet og dets resultater omtalt i medierne på følgende måde: 'Koordineret narko-plan virker' (Urban) – og – 'Kampagne får unge til at tage færre stoffer' (Berlingske Tidende).⁴

Evaluering af evalueringen

En mere udførlig evaluering, der gør det muligt at se nærmere på de anvendte metoder m.v., blev først offentliggjort omkring en måned efter konferencen ('Narkoen ud af byen' – Evaluering af 14 modelkommuneprojekter, Sundhedsstyrelsen, april 2007 – i det følgende betegnet NUB-rapporten).⁵ En gennemgang af den detaljerede evalueringsrapport rejser et alvorligt spørgsmål: Er det overhovedet muligt at konkludere noget som helst vedrørende det mest centrale, dvs. opnåelsen af den overordnede målsætning om en væsentlig reduktion af tilgængelighed og af de unges forbrug? Efter vor opfattelse er dette – bedømt ud fra det samlede evalueringmateriale – i bedste fald et åbent spørgsmål, i værste fald må det besvares benæg-

tende. På trods af, at ord som dokumentation, evidens og forskning har gennemsyret hele projektet fra dets start, giver evalueringen, som den umiddelbart foreligger, ikke nogen reel mulighed for at vurdere, om modelprojektet har virket efter hensigten.

Kontrolgruppe

Dette skyldes først og fremmest, at evalueringen alene bygger på målinger før og efter i de 14 kommuner, som deltog. Der er ikke inddraget kontrolgrupper, altså nogle sammenlignelige kommuner som ikke har deltaget i 'Narkoen ud af byen', men hvor narkotikaudviklingen også er blevet fulgt. Selv om andelen af unge i modelkommunerne, der har prøvet narkotika, skulle være faldet fra 35 til 30 %, siger det jo ikke i sig selv noget om projektets virkning. Det kunne f.eks. tænkes, at der er sket et tilsvarende fald i andre, sammenlignelige kommuner, et fald, som altså ikke er afstedkommet af indholdet i projektet. I så fald kan man selvsagt ikke hævde, at projektet har virket. Skulle unges brug af narko være faldet mere i modelkommunerne end andre steder, har projektet haft effekt. Hvis det er faldet mindre, har projektet virket stik mod sin hensigt. Da der som nævnt ikke er foretaget sådanne sammenligninger, er projektets eventuelle succes umiddelbart umuligt at vurdere.⁶

Det er selvsagt ikke muligt efterfølgende at reparere på det alvorlige problem i evalueringen, som manglen af kontrolgrupper repræsenterer. Man kan dog få en vis indikation for, hvor alvorlig og hvor afgørende

for konklusionens holdbarhed kontrolgruppemanglen er.

Evalueringerne af de unges forbrug af narkotika er foretaget i form af to spørgeskemaundersøgelser. Den første blev foretaget primo 2005, den sidste ultimo 2006. Begge undersøgelser vedrører de 15-20-årige. Disse NUB-undersøgelser ligger således såvel tidsmæssigt som befolkningsmæssigt tæt på de to seneste såkaldte 'MULD-undersøgelser'. MULD-undersøgelserne er landsrepræsentative spørgeskemaundersøgelser af de 16-20-åriges brug af narkotika. De to seneste er foretaget henholdsvis efteråret/vinteren 2004 og efteråret/vinteren 2006 (de relevante resultater for begge undersøgelser er gengivet i 'Unge livsstil og dagligdag 2006', Sundhedsstyrelsen, juni 2007 – i det følgende betegnet MULD-rapporten).⁷

Det er i sagens natur ikke muligt tidsmæssigt at synkronisere NUB- og MULD-undersøgelserne bedre, end tilfældet er, men med direkte adgang til datamaterialerne ville det være muligt dels at skabe en fuldstændig overensstemmelse mellem de undersøgte aldersgrupper samt en mere præcis geografisk matchning.⁸

Med disse forbehold og muligheder in mente kan vi se nærmere på den udvikling i unges brug af narkotika, der umiddelbart afspejles i de to undersøgelser. Det ville her være naturligt at tage udgangspunkt i de samlede tal for unges brug af narkotika, men desværre angiver MULD-undersøgelsen ikke tal for andelen af unge, der har prøvet hash eller andre stoffer under ét. Vi er derfor henvist til at sammenligne tallene

for udviklingen i hash hhv. andre stoffer hver for sig. Andelen af unge, der ifølge de to undersøgelser har prøvet at ryge hash, fremgår af tabel 1 (overfor) (NUB-rapporten, s. 70, MULDRapporten s. 59).

Tal vedrørende andelen af unge, der angiver nogensinde at have prøvet andre stoffer end hash, fremgår af tabel 2 (NUB-rapporten, s. 73, MULDRapporten, s. 61).

Som man kan se af tabel 1 og 2, går tendenserne i samme retning og er af præcis samme størrelsesorden i modelkommunerne som i Danmark som helhed (målt ved forskel i procentpoint). Det tyder således på, at de tendenser, man har iagttaget i de 14 modelkommuner, 'blot' er en afspejling af tendenser, der har gjort sig gældende i hele landet – og at der ikke kan ses nogen specifik effekt overhovedet af de tiltag, der er gennemført i modelkommunerne, på hvor mange unge der bruger stoffer.

Repræsentativitet og sammenlignelighed

Ud over kravet om kontrolgruppe er det et grundlæggende krav til en evaluering som den, der her er tale om, at før- og eftermålingerne dels er repræsentative og dels er indbyrdes sammenlignelige. Eventuelle forskelle må være reelle for de 14 kommuner og ikke kunne henføres til forskelle i grad af repræsentativitet eller andre metodiske forskelle ved de to undersøgelser.

Desværre giver også dette parallelitetskrav anledning til overvejelser om, hvorvidt der kan udledes noget af sammenligningen overhovedet og i så fald hvad.

På s. 65 i NUB-rapporten beskrives undersøgelserne som 'to totale spørgeskemaundersøgelser blandt de 15-20-årige'. Der er imidlertid ikke tale om totalundersøgelser. Det er ikke alle 15-20-årige i de 14 kommuner, der har haft mulighed for at besvare spørgeskemaerne. Allerede længere nede på samme side i rapporten fremgår det således, at det dels kun er unge på grundskoler, ungdomsuddannelser⁹ og andet, hvor undersøgelsen praktisk er blevet gennemført⁹, og dels, at ikke alle grundskoler og ungdomsuddannelser har været inddraget. Det totale må således formodes at henvise til, at alle elever på de skoler/institutioner, som faktisk deltog, har haft muligheden for at svare. Endvidere fremgår det indirekte, at en række skoler/uddannelsesinstitutioner ikke er valgt ud fra et rent tilfældighedsprincip, men snarere ud fra et mere 'subjektivt' sprednings-/variationsprincip.

At der ikke er tale om totale undersøgelser betyder, at undersøgelsesernes tal er behæftet med stikprøveusikkerhed. At de stikprøver, der er taget, ikke er rene, tilfældige stikprøver betyder samtidig, at denne usikkerhed ikke lader sig beregne, således som tilfældet er eksempelvis i de omtalte MULDRundersøgelser. Det betyder også alvorlige betænkeligheder med hensyn til rimeligheden af at anvende signifikansberegninger.

Spørgsmålet er endvidere, om de to undersøgelseres resultater – uanset deres grad af repræsentativitet på de enkelte undersøgelsestidspunkter – er sammenlignelige? Er de så at

sige repræsentative eller 'skæve' på samme måde? Dette er et spørgsmål, som også evalueringsrapportens forfattere har brugt en del energi på at vurdere. Det viser sig nemlig, at såvel alderssammensætningen som sammensætningen af elever fra henholdsvis grundskoler og ungdomsuddannelser varierer i de to undersøgelser. Gennemsnitsalderen i 2006 er lavere end i 2005 samtidig med, at elever fra ungdomsuddannelserne i 2006 udgør en større del af det samlede antal besvarelser end i 2005. Der gøres i rapporten en del ud af at forsøge at tage højde for disse forskelle, men det kan i hvert fald konstateres, at en sammenligning af de samlede tal på denne baggrund bliver ganske usikker. I rapporten nævnes, at væsentligt færre unge har besvaret skemaet i 2006 end i 2005, og at det kan tænkes, at 'unge, der tilhører den mere tunge gruppe af misbrugere, ikke i så høj grad har udfyldt det pågældende spørgeskema' (s. 66), et forhold man ikke har haft mulighed for at tage højde for.

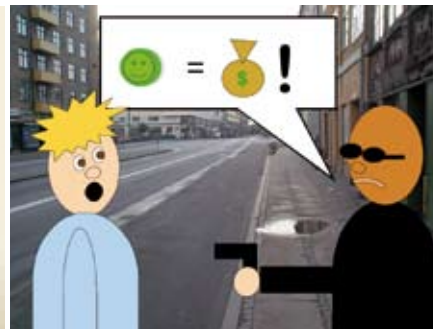
For vurdering af såvel grad af repræsentativitet og sammenlignelighed er besvarelsesprocenternes størrelse af stor betydning. I en række af de mest prominente videnskabelige tidsskrifter optager man ikke artikler, der gengiver resultater baseret på besvarelsesprocenter under 50, fordi man vurderer, at usikkerheden i så fald er for stor, og risikoen for manglende repræsentativitet ligeså. Som ovenfor anført, kan man af evalueringsrapporten se, at der var væsentlig færre unge, der besvarede skemaet i 2006

LØRDAG:

Click to add title

**JONAS KOMMER UD I
STOR GÆLD PÅ
GRUND AF
STOFFERNE...**

end i 2005. Ejendommeligt nok indeholder evalueringsrapporten kun angivelse af det samlede antal besvarelser og ikke af besvarelsesprocenternes størrelse.¹⁰

I et forsøg på at afklare denne problematik har vi derfor indhentet den såkaldte 'Anden kortlægningsrapport', som er udarbejdet for hver af de 14 kommuner. Her fremgår for hovedpartens vedkommende, 1) hvor mange unge i aldersgruppen, der bor i kommunen, 2) hvor mange unge, som fik mulighed for at besvare skemaet via deres uddannelsesinstitution, og 3) hvor mange unge, der faktisk har afgivet en besvarelse. Det viser sig, at en væsentlig del af de indkomne besvarelser er afgivet af unge, som *ikke* bor i modelkommunerne. Der er tale om elever, som går i skoler og på ungdomsuddannelser i de 14 kommuner, men som er bosiddende i andre kommuner. Denne problematik nævnes, så vidt vi kan se, slet ikke i den samlede NUB-rapport, men alene i de enkelte kommuners kortlægningsrapporter. Eksempelvis hedder det i 'Anden kortlægningsrapport – Nakskov Kommune', således (s. 20):

*'Det skal bemærkes, at 36 % af besvarelserne er foretaget af unge, der er bosat uden for kommunen. Det er i denne sammenhæng vigtigt at pointere, at selvom disse unge ikke er egentlige 'Nakskov-borgere', så færdes de på hverdage typisk i forbindelse med deres ungdomsuddannelse samt i forbindelse med fester etc. i kommunen og dermed blandt kommunens unge, hvorved deres adfærd, herunder evt. brug af stoffer, alt andet lige har indflydelse på den samlede rusmiddelsituation i kommunen.'*¹¹

TABEL 1: Andelen af unge, der angiver nogensinde at have røget hash i NUB-undersøgelserne 2005 og 2006 og MULD-undersøgelserne 2004 og 2006, samt forskellen i procentpoint.

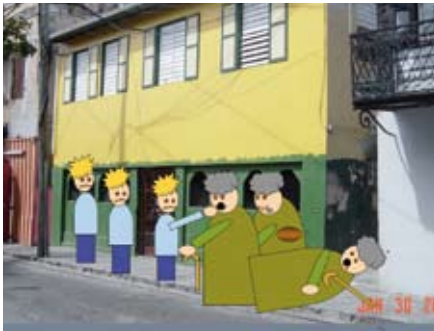
UNDERSØGELSE	2004/5	2006	FORSKEL I % POINT
NUB (15-20-årige)	34%	29%	- 5
MULD (16-20-årige)	38%	33%	- 5

TABEL 2: Andelen af unge, der angiver nogensinde at have prøvet andre stoffer end hash i NUB-undersøgelserne 2005 og 2006 og MULD-undersøgelserne 2004 og 2006, samt forskellen i procentpoint.

UNDERSØGELSE	2004/5	2006	FORSKEL I % POINT
NUB (15-20-årige)	13%	12%	- 1
MULD (16-20-årige)	11%	10%	- 1

TABEL 3: Andelen af unge, der angiver at have røget hash nogensinde, sidste år samt seneste 30 dage i NUB-undersøgelserne 2005 og 2006 og MULD-undersøgelserne 2004 og 2006, samt forskellen i procentpoint.

RØGET HASH	UNDERSØGELSE	2004/5	2006	FORSKEL I % POINT
Nogensinde	NUB (15-20-årige)	34%	29%	- 5
	MULD (16-20-årige)	38%	33%	- 5
Sidste år	NUB (15-20-årige)	22%	21%	- 1
	MULD (16-20-årige)	23%	19%	- 4
Seneste 30 dage	NUB (15-20-årige)	9%	9%	0
	MULD (16-20-årige)	8%	8%	0

På baggrund af oplysninger fra de 14 delrapporter (samt i én kommune demografiske data hentet hos Danmarks Statistik) har vi søgt at beregne de faktiske svarprocenter. I to af delrapporterne er andelen af besvarelser fra unge bosat uden for kommunen ikke angivet. For de øvrige kommuner varierer andelen fra 0,6 til 52 % For de to kommuner uden angivelse har vi i beregningen sat de udenbys besvarelser til 0, hvorefter den gennemsnitlige andel af udenbys besvarelser kan beregnes til 29 %. Det er også muligt at beregne, hvor stor en del af de i hver enkelt kommune bosiddende unge som har udfyldt skemaet, nemlig mellem 9 og 41 % med et gennemsnit på 22 %.¹² Selve svarprocenten blandt de adspurgte unge i 2006 viser sig at variere fra 18 til 68 %, med et gennemsnit på 39 %. En svarprocent på 39 for en ungdomsundersøgelse af denne karakter er usædvanlig og betænkelig lav. I MULD-undersøgelsen fra 2004 var svarprocenten 60 og i undersøgelsen fra 2006 68 %.

Gyldighed

Et tredje grundkrav til den form for evaluering, der er foretaget, er gyldighed. Gyldighed er spørgsmålet om, hvorvidt det, der faktisk måles, er i overensstemmelse med det, der ønskes målt. Regeringens målsætning efterlader ingen tvivl om, hvad den vigtigste måling bør vedrøre, nemlig spørgsmålet om det er lykkedes '... at opnå en væsentlig begrænsning i tilgængeligheden af narkotika og i antallet af unge, der prøver og misbruger narkotika' – jfr. tidligere.

Det er klart underspillet i evalu-

eringsrapporternes præsentation af resultaterne og i ministerens, Sundhedsstyrelsens og mediernes omtale heraf, at det, vurderet ud fra de gennemførte målinger *i sig selv*, i centrale henseender *ikke* er lykkedes at mindske tilgængeligheden af narkotika og de unges brug heraf i modelkommunerne.

Allerede af rapporten 'Udvalgte resultater ...', der blev fremlagt på konferencen, fremgår det således, at tilgængeligheden af stoffer ifølge de unge *ikke* er blevet mindre i løbet af projektperioden. Tværtimod angives det, at der er sket en mindre stigning i andelen af både drenge og piger, der *i høj grad* mener, at det er nemt at skaffe stoffer. Ved målingen i 2005 var det 25 % af de unge, der mente, at det i høj grad var nemt at skaffe stoffer, ved målingen i 2006 28 %.¹³ Af den detaljerede evalueringsrapport, NUB-rapporten, fremgår det, at heller ikke politiet har erfaret nogen reduktion i tilgængeligheden af narkotika m.v. i de 14 kommuner (s. 5):

'Politiets registreringer af stofrelaterede overtrædelser samt de unges vurdering af tilgængeligheden viser, at tilgængeligheden generelt ikke er blevet reduceret i kommunerne i den 1 ½ år lange interventionsperiode.'

Det fremgår ligeledes af såvel 'Udvalgte resultater ...' som af NUB-rapporten, at andelen af unge, der uopfordret har fået tilbudt stofferne, er præcis den samme ved efter-målingen ultimo 2006 som ved før-målingen primo 2005.

Andelen af unge, der har prøvet andre stoffer end hash (dvs. amfetamin, ecstasy, kokain m.fl.), viser

sig endvidere at være uændret.¹⁴ I 'Udvalgte resultater...' omtales udviklingen i så henseende ganske vist som om, der skulle være sket et fald, men som det fremgår af tallene tidligere (se tabel 2), drejer det sig om en forskel på 1 procentpoint (fra 13 til 12 %) – en forskel, der selv hvis det drejede sig om perfekt gennemførte stikprøveundersøgelser med en høj svarprocent, ikke ville være statistisk signifikant.¹⁵

Tilbage står således i de umiddelbare målinger alene faldet i andel af unge, der nogensinde har prøvet hash – jfr. ovenfor – fra 34 til 29 %. Men her kan der være tale om et gyldighedsproblem.¹⁶ En måling af ændringer i, hvor mange unge, der *nogensinde* har prøvet at ryge hash, vil ikke nødvendigvis give en gyldig afspejling af, hvordan de forskellige tiltag i kommunerne kan have påvirket unges hashbrug i en kort periode af deres liv. Problemet er naturligvis, at en eventuel forskel helt eller delvist kan skyldes forskelle, der ligger forud for projektperioden (før 2005), og således ikke kan have været påvirket af projektet. Mere rimeligt og relevant er derfor at sammenligne de unges forbrug de seneste 12 måneder, hvilket for de undersøgelser, der er gennemført, stort set vil sige forbruget i året forud for projektet (2004) og i projektets sidste år (2006). En i princippet endnu mere fintfølede målestok findes i kortlægningen af, hvor mange der har brugt hash inden for den seneste måned, men her kan det – i den udstrækning forbrug er sæsonbestemt – være et problem, at før- og eftermålingerne ikke er foretaget

på samme tidspunkt af året.¹⁷

Når tidsperspektivet inddrages, er procenterne for de unges brug af hash i henholdsvis NUB-undersøgelserne og MULD-undersøgelserne som det fremgår af tabel 3, side 9. Sammenstillingen af tallene viser, at der med hensyn til antallet af brugere det seneste år forud for undersøgelsestidspunktet er en ændring på et procentpoint fra før- til eftermålingen, et 'fald' som tillige er mindre end det, der findes for de 16-20-årige i MULD-undersøgelserne. Andelen, der har røget hash seneste måned, er nøjagtig den samme i før- og eftermålingen – ligesom den er det i MULD-undersøgelserne fra 2004 og 2006.

Fortolkning og fremstilling

Ud over de ovenfor anførte alvorlige problemer med hensyn til selve datamaterialets kvalitet er også NUB-rapportens tolkning af resultaterne og fremstilling heraf problematisk. I tabellerne byttes således gang på gang om på rækkefølgen af målingerne, således at 2005 i nogle tabeller står før 2006 (f.eks. tabel 5 og 7) mens 2006 i andre tabeller kommer før 2005 (f.eks. tabel 4 og 6). Læseren kan derved let blive i tvivl om, hvorvidt den enkelte tabel afspejler et fald eller en stigning fra første til anden måling.

Til trods for, at det er angivet, at der ved analyserne systematisk er anvendt signifikanstest, er det samtidig i rapporten ofte usikkert, hvornår det vurderes, at der er tale om væsentlige forskelle. Eksempelvis beskrives den tidligere nævnte udvikling fra 13 til 12 % (hvor mange, der nogensinde

har prøvet andre stoffer end hash) på følgende måde (s. 73):

'Der er dermed sket et væsentligt fald i andelen af unge, som angiver, at de har prøvet andre stoffer end hash i anden kortlægning sammenlignet med første kortlægning ...'

I umiddelbarforlængelse heraf gives i rapporten oplysninger om andelen af unge, som har prøvet andre stoffer end hash opdelt efter tidspunkt med følgende konklusion (s. 74):

'Afprøvnin-gen af stoffer ligger nogen-lunde stabilt, når der sammenlignes mellem første og anden kortlægning. Således er der ikke sket nogen væsentlig ændring i hyppigheden af afprøvnin-gen af andre stoffer end hash.'

I omtalen af unges alkoholvaner beskrives til gengæld et fald på 3 procentpoint for drengene (fra 23 til 20 %) som 'et mindre fald' (s. 82).

Et tredje problem er, at sammenfatninger af centrale resultater ikke altid stemmer overens med det tilgrudliggende datamateriale. Således hedder det om unges alkoholvaner i NUB-rapportens sammenfatning (s. 5-6):

'Der ses således en mindre stigning i andelen af 16-19-årige drenge og piger, der har drukket 1-5 genstande mere end 5 gange inden for en periode på 30 dage. Dog ses der blandt nogle af aldersgrupperne blandt pigerne og særlig blandt drengene et fald i andelen, der har drukket 1-5 genstande mere end 6 gange inden for 30 dage.'

En nærmere granskning af de bagvedliggende data tyder på, at der er tale om en fejltolkning af NUB-rapportens tabel 17 (s. 82). Heraf fremgår, at den samlede andel af

drenge, som har drukket mere end 5 genstande 1-5 gange inden for de sidste 30 dage, er steget fra 56 % i 2005 til 58 % i 2006. For pigernes vedkommende er stigningen fra 62 til 64 %. For drengenes vedkommende er der til gengæld sket et fald i andelen, som har drukket så mange genstande mere end 5 gange inden for de sidste 30 dage, fra 23 til 20 %, mens der ikke er sket nogen udvikling blandt pigerne. Samlet set er andelen af unge, der slet ikke har drukket 5 genstande eller flere inden for de sidste 30 dage, 24 % i 2005 mod 23 % i 2006.

Også andre steder demonstrerer NUB-rapporten en ejendommelig usikkerhed med hensyn til tolkning af data samt rod i tabelhenvisningerne. For eksempel sammenblandes begreberne risikovillighed og risikovurdering (s. 77):

'Ses der alene på henholdsvis drengenes og pigernes risikovurdering, ses det, at drengene generelt er mere risikovillige end pigerne, jf. tabellerne 10 og 11 nedenfor. ... Resultaterne viser dog ligeledes, at der for begge køns vedkommende er tale om en ændring i risikovurderingen, idet begge køn generelt er blevet mindre risikovillige' (original fremhævning).

Her er det usikkert, hvilke tabeller der henvises til, idet tabel 10 (omhandlende afprøvnin-gen af andre stoffer end hash) og 11 (omhandlende debutalder for illegale stoffer) allerede er bragt tidligere. Man må som læser formode, at der henvises til tabel 13 og 14, som viser udviklingen i henholdsvis drenges og pigers risikovurdering – men de unges risikovurdering siger jo ikke nødvendig-

vis noget om deres *risikovillighed*.

Sammenfatning

Fra 2004-2007 er der gennemført det hidtil største forebyggelsesprojekt vedrørende unges brug af narkotika nogensinde i Danmark. Projektet har involveret 14 modelkommuner, en fra hvert amt, og har været økonomisk støttet fra centralt hold med mere end 20 millioner kroner. Grundtanken har været på lokalt plan gennem en centralt ledet og koordineret indsats at intervenere over for centrale grupper og på centrale arenaer så vidt muligt på måder, der var vejledt af konkrete målinger af problemets omfang m.v., og som inddrog dokumenteret virkningsfulde tiltag. Hovedformålet har været i væsentlig grad at mindske tilgængeligheden af og andelen af unge, der bruger narkotika. I forløbet har været indbygget såvel en procesevaluering som en effektevaluering, foretaget af en ekstern instans (MUUSMANN Research & Consulting).

Projektet er på ministerplan, af Sundhedsstyrelsens sekretariat for projektet, af konsulentfirmaet, der har gennemført evalueringen, samt i medierne blevet fremstillet som en succes. Især har man fremhævet, at projektet skulle have betydet et væsentligt fald i andelen af unge, der bruger hash.

Der er næppe tvivl om, at det i væsentlig grad er lykkedes at få projektet gennemført efter de opstillede principper. Der er næppe heller tvivl om, at mange af dem, der har deltaget i projektet, har været meget glade for det og har oplevet en række gode sider ved det.

Efter at have gennemgået evalueringen er det imidlertid vor vurdering, at denne på helt afgørende måder ikke opfylder de krav, man må stille til en effektevaluering, der skal kunne give et kvalificeret bud på, om projektet har levet op til den overordnede målsætning. Der mangler inddragelse af kontrolgrupper. Der er alvorlige problemer med repræ-

sentativitet, parallelitet og svarprocenter i før- og eftermålingerne, og der er kritiske gyldighedsproblemer ved selve målingerne af de unges narkotikaforbrug.

Flere af disse problematikker nævnes i evalueringsrapporterne m.v., men bortset fra parallelitetsproblematikken forsøges de ikke udbedret, og der tages ikke de nødvendige konsekvenser af dem.

Det sikreste, der kan konkluderes, er, at de gennemførte effektevalueringer ikke gør det muligt overhovedet at vurdere, om man i projektet har opnået – det være sig helt eller delvist – den overordnede målsætning.

Bevæger vi os ud på det lidt mere usikre plan og forsøger at reparere og udbedre nogle af de væsentligste problemer i effektevalueringen, dvs. først og fremmest ved at inddrage kontrolgrupper og ved en mere relevant og gyldig belysning af tilgængelighed og af de unges forbrug af narkotika, peger dette i retning af, at narkotikaen ikke er kommet ud af byerne. De iværksatte tiltag synes ikke i væsentlig grad – ja, formentlig slet ikke overhovedet – at have mindsket tilgængeligheden af eller de unges forbrug af narkotika i de 14 modelkommuner.

I 'Udvalgte resultater ...' anbefales det, at fremtidige indsats på forebyggelsesområdet kommer til at foregå på evidensbaseret grundlag (s. 13):

'Det anbefales, at indsatserne i videst muligt omfang bygger på evidens i form af dokumenterede erfaringer og videnskabelig indsigt. Evidens på rusmiddelområdet er ikke fyldestgørende, hvilket understreger behovet for at dokumentere det faglige arbejde. En forebyggende indsats kan ikke alene være baseret på ildsjæle og intuition.'

Med hensyn til monitorering og kvalitetssikring anbefales tillige følgende (s. 13):

'Det anbefales, at der i kommunen arbejdes med monitorering og kvalitetssikring af indsatserne. Som grundlag for monitorering og kvalitetssikring

anbefales, at der med jævne mellemrum gennemføres undersøgelser i grundskolerne og ungdomsuddannelserne med henblik på at følge udviklingen i brug af stoffer m.v. blandt de unge. Modelkommuneprojektet har vist, at sådanne undersøgelser kan gennemføres i praksis.'

Dette er utvivlsomt gode råd og gode hensigter. Det er imidlertid vor vurdering og konklusion, at det efter modelkommuneprojektets afslutning desværre stadig står tilbage at vise, hvordan sådanne undersøgelser kan gennemføres, beskrives og fortolkes på måder, der lever op til grundlæggende videnskabelige standarder – og som gør dem anvendelige til det, de først og fremmest er tiltænkt: At give en holdbar vurdering af, om det man gør, virker efter hensigten. ■

REFERENCER

- Muusmann Research & Consulting: 'Narkoen ud af byen' – Anden kortlægningsrapport, 2006, fra følgende kommuner: Ballerup, Hillerød, Holstebro, Kolding, Køge, Nakskov, Randers, Slagelse, Svendborg, Sønderborg, Varde, Viborg, Aars og Bornholms Regionskommune.
- Rasmussen, Lars Løkke: Indenrigs- og sundhedsministerens tale ved Sundhedsstyrelsens konference 'Narkoen ud af byen' d. 8. november 2004, Internationalt kontor, Indenrigs- og Sundhedsministeriet. 2004.
- Rasmussen, Lars Løkke: Ministerens tale ved Sundhedsstyrelsens konference 'Narkoen ud af byen' d. 28. marts 2007, Internationalt kontor, Indenrigs- og Sundhedsministeriet. 2007.
- Regeringen: Kampen mod narko – handlingsplan mod narkotikamisbrug. 2003.
- Sundhedsstyrelsen: Projektbeskrivelse for 'Narkoen ud af byen'. 2004.
- Sundhedsstyrelsen: Vejledning for modelkommunerne i NARKOEN UD AF BYEN. 2005.
- Sundhedsstyrelsen: Forebyggelse i festmiljøer – om alkohol og stoffer. 2005.
- Sundhedsstyrelsen: Unges livsstil og dagligdag 2004 – MULD-RAPPORT nr. 5. 2005.
- Sundhedsstyrelsen: Udvalgte resultater fra evalueringen af modelkommuneprojekt 'Narkoen ud af byen' 2004-2007. Muusmann Research & Consulting. 2007.
- Sundhedsstyrelsen: 'Narkoen ud af byen' – Evaluering af 14 modelkommuneprojekter. Muusmann Research & Consulting. 2007.
- Sundhedsstyrelsen: Rusmiddelforebyggelse i praksis – eksempler fra 14 modelkommuners arbejde med 'Narkoen ud af byen'. 2007.
- Sundhedsstyrelsen: Unges livsstil og dagligdag 2006 – MULD-RAPPORT nr. 6. 2007.

NOTER

1. Følgende 14 kommuner har deltaget: Ballerup, Bornholm, Hillerød, Holstebro, Kolding, Køge, Nakskov, Randers, Slagelse, Svendborg, Sønderborg, Varde, Viborg og Aars. Udover Sundhedsstyrelsens projektsekretariat (hvortil blev ansat to akademiske medarbejdere) og de politisk og ledelsesmæssigt forankrede styregrupper i hver af de 14 modelkommuner blev der etableret en Følgegruppe for modelkommuneprojektet med 9 medlemmer (repræsenterende Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Socialministeriet, Justitsministeriet, Undervisningsministeriet, Politimesterforeningen, Det Kriminalpræventive Råd, Alkohol- og Narkotikakonsulenterne, SSP-samrådet og Kommunernes Landsforening). Denne følgegruppe skulle mødes 4 gange om året i projektperioden.
2. Ved Sundhedsstyrelsens igangsættingskonference, der blev afholdt d. 8. november 2004, sagde ministeren herom bl.a. følgende: '...(der) ... skal ... ikke herske tvivl om, at regeringen anser forebyggelse som et helt centralt element i kampen mod narko. Problemerne med stoffer standes bedst i opløbet. Derfor kan det lokale ansvar heller ikke understreges nok. Det er også derfor, at vi er samlet her i dag. For at tage startskuddet til en fornyet og styrket indsats i lokalområdet. En indsats som vil inddrage hele civilsamfundet og trække på – skolerne, de unge, forældrene, ungdomsuddannelserne, foreningslivet, nattelivet og politiet. Kort sagt alle de gode kræfter, der findes i lokalsamfundet. Med 'Narkoen ud af Byen', som er det hidtil største forebyggelsesprojekt – kan vi samle erfaringerne. Vi kan lave en effektiv indsats mod narko, og vi kan sprede de gode resultater fra by til by.' (Indenrigs- og sundhedsministerens tale ved Sundhedsstyrelsens konference 'Narkoen ud af byen' d. 8. november 2004, Internationalt kontor, Indenrigs- og Sundhedsministeriet). Ved den indledende konference var borgmestre, ledelse og fagfolk fra alle modelkommunerne inviteret.
3. Ifølge kommissoriet for Følgegruppen for modelkommuneprojektet blev der i satspuljeaftalen for 2004 og finanslov 2005 afsat 20,8 mio. kr. til projektet, heraf 15 mio. kr. til de 14 modelkommuner (hvoraf 1 million skulle gå til en fælles udviklingspulje til modelkommunerne) og 5,8 mio. kr. til Sundhedsstyrelsens arbejde med projektet.
4. På det lokale plan har præsentationen af projektet, suppleret med henvisning til lokale resultater, i nogle tilfælde været endnu mere markant. F.eks. hedder det i Jyske Vestkysten, Aabenraa (i artiklen 'Tilløb til det næste spark mod narkoen', 2. maj 2007): 'Kampagnen 'Narkoen ud af Byen' sluttede med udgangen af april. Det samlede resultat for de 14 deltagende kommuner er ikke til at misforstå. På et år er andelen af unge, der har prøvet at ryge hash, nedbragt med 15 %, mens andelen af unge, der har prøvet kokain, er nedbragt med otte procent. – Her i Sønderborg har vi haft nogle af de mest markante resultater, hvis ikke de stærkeste, siger Thorben Sørensen, der har været koordinator på 'Narko ud af Byen'. Han håber, de skibe, der er sat i sejen under kampagnen, får lov at fortsætte.'
5. På selve konferencen blev det annonceret, at den evalueringsrapport, der ville have muliggjort en kvalificeret vurdering af det fremlagte og hovedkonklusionerne på konferencen, først ville blive offentliggjort nogle dage senere. Under henvisning til, at rapporten skulle (yderligere) 'kvalitetssikres', kom der til at gå det meste af en måned, før evalueringsrapporten endelig blev offentliggjort. Ud over hovedrapporten er der udarbejdet en evalueringsrapport – den såkaldte 'Anden kortlægningsrapport' – for hver af de 14 kommuner.
6. Allerede på konferencen blev spørgsmålet om mangel på kontrolgruppe rejst. Man erkendte for så vidt, at dette var et problem, men henviste bl.a. til, at man nok i en vis udstrækning kunne anvende resultater fra de såkaldte MULD-undersøgelser, når disse senere på året ville foreligge (se herom nærmere senere i artiklen). I den detaljerede evalueringsrapport erkendes problemet så langt, at man tilkendegiver, at det uden kontrolgruppe ikke er muligt at drage en entydig konklusion (s. 7): 'Faldet i de unges afprøvning af hash eller andre stoffer og den øgede risikovurdering kan være betinget af det intensiverede forebyggelsesarbejde i projektperioden. Tendenserne i afprøvningen af hash eller andre stoffer og i risikovurdering vil imidlertid også være påvirket af andre faktorer, der ikke har noget med modelkommuneprojektet at gøre. Endvidere er der ikke indgået kontrolkommuner i undersøgelsen, hvorfor der ikke kan drages entydige konklusioner om, hvilken betydning modelkommuneprojektet har haft for den tilsyneladende positive udvikling i afprøvningen/brugen af stoffer blandt de unge.' På konferencen blev det mangelfulde design af undersøgelsen bl.a. forsvaret med, at undersøgelserne også havde andre formål end effektevaluering. Dette er sikkert korrekt, men det er også korrekt, at når man foretog spørgeskemaundersøgelser både før og efter interventionerne, så var formålet at udnytte dette til en effektevaluering. I NUB-rapporten kan man da også finde følgende beskrivelse (s. 66): 'Formålet med at sammenligne resultaterne for første og anden kortlægning er at belyse interventionens effekt i modelkommuneprojekterne i forhold til blandt andet udbredelsen af stoffer, holdninger hertil og oplevelserne heraf blandt de unge.'
7. Både i MULD-undersøgelserne og i NUB-undersøgelserne er der mange procenter, der angives for drenge og piger hver for sig, mens der ikke samtidig angives en procent for alle unge under ét usanset køn. Hvornår og hvor dette er tilfældet synes noget usystematisk. For overskuelighedens skyld gengiver vi i denne artikel alene procenter for alle unge under ét. Hvor det ikke har været muligt at finde procenter herfor, er der benyttet gennemsnit (rundet op/ned til nærmeste hele procent) for drenge og piger. Da der er nogenlunde lige mange drenge og piger i undersøgelserne, må de fejl, denne tilnærmelse kan betyde, være minimale. Typisk vil det højst betyde en afvigelse på +/- 1 procentpoint.
8. Det mest ligetil ville være at ekskludere de unge i MULD-undersøgelserne, der hører hjemme i de 14 modelkommuner, således at sammenligningen bliver en 'ren' sammenligning mellem unge i de 14 modelkommuner og unge i resten af Danmark. Endnu tættere på ville man kunne komme ved blandt ikke-modelkommunerne at udforme en matchet del af det øvrige Danmark med hensyn til en lang række relevante karakteristika, f.eks. aldersfordeling blandt de unge, fordeling på ungdomsuddannelser osv., om end man her formentlig ganske hurtigt vil få problemer med det trods alt begrænsede antal interviewede i MULD-undersøgelserne.
9. Man må formode, at dette betyder, at unge i kommunerne uden tilknytning til grundskole og ungdomsuddannelser ikke indgår. Dette har naturligvis først og fremmest betydning for de ældste blandt de 15-20-årige. Dette er ikke hele forklaringen, men givetvis en vigtig del af forklaringen på, at relativt få 19-20-årige har besvaret skemaerne. I 2006 var der eksempelvis 2.834 15-årige, der besvarede skemaet, 2.942 16-årige, 3.453 17-årige, 2.841 18-årige, og kun 1.275 19-årige og 368 20-årige. Endvidere er det især her blandt de 19-20-årige, hvor forskellen mellem antal svarende er meget stor mellem 2005 og 2006. De 1.275 19-årige, der svarede i 2006, skal således ses i lyset af, at der i 2005 var 2.242 svarende – og de 368 20-årige i 2006 i lyset af, at der i 2005 var 888. Man kan diskutere, om man overhovedet burde have taget de 19-20-årige med ved presentationen af resultaterne for de enkelte år, men med en så dramatisk forskel, der er i antallet af besvarelserne for 2005 og 2006, burde man i hvert fald have udeladt de 19-20-årige ved sammenligninger af det samlede forbrug m.v. blandt de unge i de to år.
10. Det samlede antal unge, der i 2005 besvarede spørgeskemaet, var 16.897, og i 2006 13.713.
11. Tilsvarende formuleringer findes i de øvrige kortlægningsrapporter fra de kommuner, hvor andelen af 'udenbys' elever er opgjort.
12. Omkring 27 % i 2005.
13. Det hører med til billedet, at flere unge i 2006 end i 2005 vurderer risikoen ved jævnlig brug af hash eller afprøvning af andre stoffer som værende stor (NUB-rapporten s. 77), et forhold der i sammenfatningen ses som en 'positiv udvikling' (s. 6).
14. Ud over de ulovlige rusmidler har der i modelkommuneprojektet tillige været fokus på de unges brug af alkohol. Om der er tale om en forskel i den ene eller den anden retning på dette område fra den første til den sidste måling synes at afhænge noget af, hvilke aspekter af alkoholforbruget, man fokuserer på, jfr. omtalen heraf længere fremme i nærværende artikel. Der synes i 2006 at være en noget mindre andel af de unge, der ofte drikker meget, end i 2005. I MULD-undersøgelserne findes ikke direkte sammenlignelige tal, men tendenserne for de 16-20-årige på landsplan synes at være de samme som i modelkommunerne med hensyn til 'storforbrugere'. Hvor der således var 41 % af de 16-20-årige, der i 2004 havde drukket mere end 5 genstande tre gange eller flere inden for den sidste måned, var dette enten 37 % eller 39 % i 2006 (MULD-rapporten, s. 30). Når det anføres, at det enten var 37 eller 39 % skyldes det, at der i MULD-rapporten er inkonsistens mellem tekst og tabel. I teksten angives procenten for drengene til at være 48,9 mens den i tabellen (tabel 2.9) angives til at være 44,1. I en efterfølgende figur (figur 2.11, s. 31), ser det ud til, at man har anvendt procenten 44,1. Det gør ikke forvirringen mindre, at man både i tabel- og figuroverskrift taler om forbrug 'i seneste uge', mens man i teksten taler om forbrug 'seneste måned'. Hvis 44,1 er den korrekte procent for drengene, så er den 'rigtige' procent for alle 16-20-årige unge under ét i 2006 37 %, idet der for pigernes vedkommende er konsistens mellem tekst, tabel og figur.
15. I evalueringsrapporten står ganske vist, at forskellen er statistisk signifikant (s. 73), men dette må i så fald bero på en særlig konstellation af decimaler, som ikke er oplyst i rapporten. Under alle omstændigheder tager en 'ren' signifikantest jo ikke hensyn til bl.a. parallelitetsproblemet og de betydelige usikkerheder, dette giver. Om NUB-rapportens beskrivelse i øvrigt af, hvilken betydning forskellen skal tillægges, se omtale heraf i artiklens næste afsnit, 'Fortolkning og fremstilling'.
16. Debutalder med hensyn til brug af stoffer er et forhold, der gerne tillægges selvstændig forebyggelsesmæssig betydning. Målet angives vanligtvis som værende, at de personer, der til trods for alle bestræbelser, alligevel prøver narkotika, helst skal gøre det i så sen en alder som muligt. NUB-undersøgelserne har da også forsøgt at belyse debutalderen for prøvning af henholdsvis hash og andre stoffer end hash. For såvel drenge som piger som for hash og som for andre former for narkotika end hash angives det i NUB-rapporten (s. 76), at der er sket et fald i debutalderen, idet forskellen fra 2005 til 2006 dog ikke er statistisk signifikant for drengenes vedkommende.
17. Det kan betragtes som et problem i det hele taget, at før- og eftermålingerne ikke er foretaget på samme tidspunkt af året, således som tilfældet eksempelvis er ved MULD-undersøgelserne. Det er også et problem, at 'eftermålingen' ikke er foretaget efter projekt-indsatsernes afslutning. I realiteten er 'eftermålingen' en måling af, hvordan situationen har været på et bestemt tidspunkt og i en bestemt periode, mens projektet og indsatserne var igangværende.